

Шиманович И. Формирование политехнических знаний и умений у будущих учителей технологий в процессе изучения дисциплин технологического цикла и профессиональной учёбы.

В данной статье рассмотрены основные аспекты политехнического образования, как основы дальнейшей профессиональной подготовки студентов, будущих учителей технологий в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: политехническое образование, политехническая подготовка, будущие учителя технологий.

Shimanivich I. Forming of polytechnic knowledge and abilities for the future teachers of technologies in the process of study of disciplines of technological cycle and professional studies.

The present article give a possibility to become acquainted with basics aspects of polytechnic education as composite part of training students in higher education al schools.

Keywords: polytechnic education, polytechnic preparation, future teachers of technology.

Юрчук В. М.

Рівненський державний гуманітарний університет

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ У ВНЗ

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури у статті розглянуто можливості для розвитку комунікативної культури майбутніх учителів технології при вивченні технічних дисциплін.

Ключові слова: комунікативна культура, комунікативна компетентність, технічні дисципліни, вчителі технології.

У зв'язку з необхідністю розробки засад для розвитку, комунікативної культури серед студентів – майбутніх вчителів технорлогії ми використали методіку орієнтовно-розвивального навчання з використанням рольової гри, діяльнісно-пошукового завдання тощо.

Мета статті – аналіз психолого-педагогічної літератури показав наявність елементів комунікативної культури у майбутніх вчителів технології при вивченні технічних дисциплін. Проте, повного розгляду проблеми ми не знайшли. У зв'язку з цим ми почали досліджувати цю проблему у процесі проведення практичних занять серед студентів фізико-технологічного факультету з дисциплін “ВЗТВ”, “ООП та БЖД”.

Дану проблему досліджували: В. Сухомлинський, К. Ушинський, В. Кан-Калик, М. Заброцький, І. Черезова, В. Тернопільська та ін.

Професійне становлення особистості – важливий етап загального процесу її розвитку. Однією з актуальних проблем підготовки майбутніх фахівців є розвиток комунікативної культури студентів, що в подальшому сприятиме професійній спрямованості, як визначальної характеристики спеціаліста. Це дозволяє максимально виявити свої здібності й творчо опанувати професію.

На наш погляд саме практичні заняття можна покласти в основу системи засобів розвитку комунікативної культури студентів у ВНЗ. Традиційно склалося, що лекція – це монолог викладача, в якому він має передати найбільше інформації для студентів. Саме на практичні заняття покладено відповідальну функцію реалізації різних методів (важливе місце відводиться ігровим), спрямованих на розвиток комунікативної культури.

Отже, аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що комунікативна культура – це:

- система цінностей, які регулюють діяльність (аксіологічний підхід) [2];
- передумова, мета, спосіб, інструмент діяльності, рівень самореалізації в ній, її результат і критерій оцінки (діяльнісний підхід) [2];
- концентроване вираження особи (особовий підхід) [3].

Таким чином, комунікативна культура є сукупністю норм, способів і форм взаємодії та несе в собі кращі зразки та цінності поведінки. Культурний компонент комунікації пов'язаний з системою еталонів і уяви особи, які включаються в момент взаємодії з іншими суб'єктами.

З огляду вищесказаного, можна стверджувати, що комунікативна культура – це вміння творчо підходити до виконання завдань, особливості суб'єкт-об'єктних взаємозв'язків, відповідне поведіння серед людей, що виявляється в потребі взаємодії з іншими суб'єктами, а також позиції особи, цілісності та індивідуальності, творчому потенціалі людини, доброзичливому відношенні до оточуючих суб'єктів.

У сучасних умовах комунікативна компетентність розглядається як система внутрішніх ресурсів, необхідних для побудови ефективної комунікації в певному колі ситуацій особистісної взаємодії. Компетентність в спілкуванні має, поза сумнівом, загальнолюдські характеристики, які, в той же час, історично та культурно обумовлені. На практичних заняттях у процесі спілкування забезпечується єдність дій студентів, здійснюється їх об'єднання, упорядковується взаєморозуміння та узгодженість дій, вчинків, поведінки, формуються якості людини як суб'єкта культури, пізнання, праці.

Одним з головних прийомів формування комунікативної компетентності володіє театральна педагогіка, головною метою якої є попередження прояву труднощів у спілкуванні, яке обумовлене чинником міжособових відносин і виявляється у формі зміни стилів ділового спілкування [4]. Частими причинами труднощів спілкування студентів можуть, на нашу думку, виступати індивідуально-психологічні особливості, що включають інтелектуальні, вольові, особові прояви суб'єкта. У групі, як правило, такі студенти залишаються непоміченими. Таким студентам потрібно давати індивідуальні завдання, що дасть змогу розкрити їхні комунікативні здібності.

Одним з найпоширеніших і ефективних прийомів формування комунікативних умінь є гра [5]. Саме рольова гра використовується театальною педагогікою як один з прийомів розвитку комунікативних умінь студентів. Гра як феномен свідомості, як феномен культури, як засіб виховання, самовиховання та самопізнання, як засіб навчання та навіть як терапевтичний засіб, затвердилася в свідомості педагогічної громадськості. Більш за всіх тут повезло театральній педагогіці, бо, відповідно до специфіки різних видів театального мистецтва, вже сторіччя тому склалася особлива методика, специфічні принципи та засоби навчання через творчі майстерні, методика, найпозитивніші моменти якої нині починає усвідомлювати суспільство.

Особливу роль на практичних заняттях повинно займати групове спілкування та вміння взаємодіяти з іншими; в таких іграх особа студента та фахівця вчиться будувати взаєностосунки з товаришами та співробітниками на основі кооперації та розділення, диференціації праці. Крім того, розширюється репертуар професійних ролей. Групова гра та інші види сумісної діяльності виробляють у студентів і фахівців необхідні навички соціальної взаємодії, вміння підкорятися колективній дисципліні та в той же час відстоювати свої права.

Подібну методику ми намагаємося використовувати на практичних заняттях з “ООП та БЖД” та ряду інших дисциплін технічного напрямку. Група ділиться на декілька підгруп і кожна підгрупа, відповідно, отримує індивідуальне завдання. Після чого студенти в підгрупі розподіляють хто за що буде відповідати: деякі з них готують доповідь, інші шукають тести для перевірки знань чи дослідження певних особливостей студентів групи, наприклад визначення типу темпераменту чи характеру. Ці завдання мають проблемно-творчий характер з установкою на рольове виконання.

Комунікативно-виконавська майстерність особи студента виявляється як два взаємопов'язаних та все ж відносно самостійних уміння:

– знайти адекватну темі спілкування комунікативну структуру, що відповідає меті спілкування;

– уміння реалізувати комунікативний задум безпосередньо в спілкуванні, а значить, продемонструвати комунікативно-виконавську техніку спілкування.

У комунікативно-виконавській майстерності особи виявляються багато її навиків і, перш за все, навички емоційно-психологічного саморегулювання як управління своєю психофізичною органікою, внаслідок чого особа досягає адекватного комунікативно-виконавській діяльності емоційно-психологічного стану.

Практичні роботи з технічних дисциплін пізнавально-пошукового типу стимулюють студентів на вивчення окремих тем, розділів курсу; індивідуальні дослідницькі завдання та роботи практикумів стимулюють молодь на вивчення всього предмету. Таким чином, створюється можливість розвитку комунікативної культури та мотивації вивчення предмету в цілому.

Завдання освітніх дій на практичних заняттях, побудованих за принципами стратегії активного навчання, не зводяться лише до передачі інформації. Виділяють три ключові цілі стратегії активного навчання: зрозуміти, оцінити по гідності та застосувати в житті.

Простір, що утворився усередині групи, дає можливість розкрити комунікативні здібності особи студента та фахівця. Він допомагає напрацювати позитивний життєвий досвід, який стане джерелом психологічної підтримки людини на багато років. Успіх, пережитий публічно, що став результатом напруги фізичних і психічних сил особи, залишається з людиною на все життя як досвід щастя.

Доведено, що студенти з високим рівнем комунікативних здібностей володіють творчим потенціалом, відрізняються розвиненим відчуттям індивідуальності, упевненістю в собі, врівноваженістю та наполегливістю. Для творчих студентів порівняно з їх менш продуктивними колегами, притаманний розвинений самоконтроль, організованість, уміння дисциплінувати себе, а комунікативна компетентність виявляється на високому рівні.

Висновки. Викладене вище спонукає зробити ряд висновків узагальнюючого характеру. Якість навчання багато в чому виявляється у випадку використання майбутніми спеціалістами в своїй практичній діяльності того, що було придбане ними в процесі активного навчання. Отже, ми можемо зробити висновки, що практичні заняття є ефективним методом формування комунікативної компетенції студентів і є доцільними для застосування у вищих навчальних закладах.

Використана література:

1. *Генике Е.* Как преподавать студентам, которые не хотят учиться? // Вестник высшей школы. – 1999. – № 10. – С. 26-27.
2. *Звездунова Г. В.* Колледж как среда становления основ педагогической культуры : дис. канд. пед. наук. – Р-н-Д, 1998. – 183 с.
3. *Попова Е. А.* Культурологическая направленность профессионально-педагогической подготовки студентов : дис. канд. пед. наук. – Р-н-Д, 1999. – 211 с.
4. *Кларин М. В.* Педагогическая технология в учебном процессе (анализ зарубежного опыта). – М. : Знание, 1989. – 75 с.
5. *Панфилова А. П.* Деловые игры в постдипломном образовании взрослых. Уроки для взрослых: Пособие для тех, кто работает в системе образования взрослых. – СПб. : Изд-во “Гускарора”, 2003. – 68 с.

Юрчук В. М. *Развитие коммуникативной культуры на практических занятиях будущих учителей технологии в вузе.*

На основе анализа психолого-педагогической литературы в статье рассмотрены возможности для развития коммуникативной культуры будущих учителей технологии при изучении технических дисциплин.

Ключевые слова: коммуникативная культура, коммуникативная компетентность, технические дисциплины, учителя технологии.

Jurchuk V. M. Development of communicative culture on practical employments of future teachers of technology in the institute of higher.

On the basis of analysis of psychology-pedagogical literature in the article possibilities are considered for development of communicative culture of future teachers of technology at the study of technical disciplines.

Keywords: communicative culture, communicative competence, technical disciplines, teachers of technology.

*Яковлева В. А., Чумак А. С.
Криворізький державний педагогічний університет*

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ РОЗВИТОК УЧНІВ ЗАСОБАМИ РУЧНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ОБРОБКИ МАТЕРІАЛІВ

У статті розкрито зв'язок інтелектуального розвитку учнів з їх потребами, які створені для них і спираються на їх можливості. Визначені особливості інтелектуального розвитку учнів засобами ручної художньої обробки матеріалів та переваги комплексного підходу до організації цього процесу.

Ключові слова: інтелектуальний розвиток, творча діяльність, ручна художня обробка.

Соціально-практичний аспект занять з ручної художньої обробки матеріалів вимагає наукового обґрунтування процесу проведення занять при роботі з підлітками, розуміння ними значення праці, як необхідного чинника фізичного і розумового розвитку особистості, її творчого характеру бажання підвищити якість і продуктивність праці. Поєднання навчання з продуктивною працею, яка повинна мати кінцевий результат, створює умови розвитку естетичного та художнього смаку, абстрактного, розумового та технічного мислення. Таким чином, ручна художня обробка матеріалів цілеспрямовано впливає на розвиток інтелектуальних творчих здібностей особистості.

Особливості творчого відношення школярів до ручної праці, обумовлені низкою соціально-економічних чинників, які органічно пов'язані між собою. Це по-перше удосконалення засобів виробництва, їх модернізація, зміна характеру та змісту праці; висунення нових умов до учасників виробничого процесу до їх загальноосвітнього та фахового рівня.

Відомий психолог Л. С. Виготський встановив зв'язок інтелектуального розвитку людини з її потребами. В своїй роботі він вважає, що: "...великий винахідник, той же геній, є завжди людиною свого часу, свого середовища. Його інтелектуальний розвиток, творчі здібності виходять з тих потреб, які створені для нього і спираються на його можливості, які знову існують поза ним" [2, с. 26]. У своїх дослідженнях Л. С. Виготський творчість і інтелектуальний розвиток тісно пов'язує з уявою, він звертає увагу на те, що: "... де зберігається хоч незначна частина творчого життя, там має місце інтелект і уява" [2, с. 29]. Він наголошує на тому, що діяльність уяви в підлітковому віці майже закінчується, зменшується потяг до фантазій. В підлітковому віці у дітей формується свій власний інтимний світ. На цей час проявляються два типи уяви: пластична та емоційна або зовнішня та внутрішня уяви, а "...бажання уяви до втілення – це дійсна основа і спонукаючий початок творчості і інтелектуального розвитку" [2, с. 34].

Інтелектуальний розвиток особистості у взаємодії з соціумом конкретизує наше розуміння загальної сутності людини. При цьому, дитина поглиблює свої знання, щодо формування духовного світу особистості, умови і мотивацію її діяльності. Видатний науковець В. М. Бехтерев, розглядаючи питання розвитку інтелекту та творчості особистості зазначав: "Для всякого розвитку дитини (інтелектуального і творчого) необхідна та чи інша ступінь обдарованості і відповідне виховання, які створюють певні навички в праці; останне